

Innst. O. nr. 75

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Ot.prp. nr. 54 (2003-2004)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv. og lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Olje- og energidepartementet foreslår i proposisjonen følgende endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven:

- Grensen for konsesjonsplikt etter industrikonsesjonsloven § 1 foreslås hevet fra 1 000 til 4 000 naturhestekrefter.
- Bestemmelsene i industrikonsesjonsloven § 2 tredje ledd, § 4 andre ledd og § 5 tredje ledd, og vassdragsreguleringsloven § 2 andre ledd foreslås endret slik at det ikke er en plikt for konsesjonsmyndigheten å forelegge alle saker over 20 000 naturhestekrefter for Stortinget før konsesjon gis.

Departementet viser til at en omfattende konsesjonsprosess vanskeliggjør etableringen av små vannkraftanlegg. Dette har sammenheng med at utbyggere av slike anlegg ofte er grunneiere som ikke har hatt mulighet til å sette seg inn i konsesjonsregelverket og konsesjonsprosessen. For å gjøre saksbehandlingen i saker om utbygging av småkraftverk mer effektiv, er NVE nå delegert kompetanse til å fatte vedtak for utbygginger med installert effekt opp til 5 MW, og som bare behandles etter vannressursloven. En heving av konsesjonsgrensen etter industri-

konsesjonsloven § 1 vil føre til en ytterligere forenkling av saksbehandlingen.

Departementet presiserer at dette forslaget gjelder heving av konsesjonsgrensen etter industrikonsesjonsloven, som omfatter retten til å erverve vannfallsrettigheter. Dette betyr likevel ikke at små vannkraftutbygginger uten videre kan etableres konsesjonsfritt. Forslaget innebærer ingen endring av konsesjonsplikten etter vannressursloven, og hensynet til natur og miljø vil fortsatt bli ivaretatt gjennom konsesjonsbehandling etter denne lov. Alle tiltak i vassdrag som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget er konsesjonspliktige etter vannressursloven § 8, jf. § 25.

Departementet viser til at dagens grense på 1 000 naturhestekrefter medfører at erverv av relativt små vannfall er konsesjonspliktige, og må pålegges konsesjon med vilkår blant annet om konsesjonsavgifter, konsesjonskraft og hjemfall. En økning av konsesjonsgrensen vil øke lønnsomheten, og gi et bedre økonomisk insentiv til utbygging av mindre vannkraftanlegg.

Utbygginger som utnytter mindre enn 4 000 naturhestekrefter, er i de fleste tilfeller relativt lite konfliktfylte og med begrensede miljølemper, og slike anlegg etableres som regel uten reguleringer. Etableres de likevel med regulering, vil de være konsesjonspliktige etter vassdragsreguleringsloven dersom reguleringen øker vannkraften med minst 500 naturhestekrefter i ett eller flere fall. Slike utbygginger underkastes en svært grundig konsesjonsbehandling. Ved meddelelse av konsesjon etter vassdragsreguleringsloven pålegges også vilkår om konsesjonsavgifter og konsesjonskraft til stat og kommuner.

Selv om grensen for konsesjonsplikt nå heves til 4 000 naturhestekrefter, vil erverv av konsederte fallrettigheter mellom 1 000 og 4 000 naturhestekrefter fortsatt være konsesjonspliktige i henhold til in-

dustrikonsesjonsloven § 2 nr. 22. Bestemmelsen åpner for at det i forbindelse med en slik videre overdragelse kan fastsettes nye konsesjonsvilkår. Praksis i slike tilfeller har vært at konsesjon meddeles på uendrede vilkår dersom det ikke foreligger spesielle forhold og hensyn tatt til obligatoriske vilkår etter lovgivningen på den tid den nye konsesjonen blir gitt. Denne praksis forutsettes videreført ved erverv av konsederte fallrettigheter mellom 1 000 og 4 000 naturhestekrefter.

Olje- og energidepartementet har siden 1984 bygget sin praksis om stortingsforeleggelse på en uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling som la til grunn at det er opp til konsesjonsmyndigheten å avgjøre hvorvidt saken bør forelegges Stortinget. Lovavdelingen kom høsten 2003 med en ny uttalelse, hvor det konkluderes med at det for saker som øker vannkraften med minst 20 000 naturhestekrefter, er en plikt til å forelegge saken for Stortinget før konsesjon gis. En plikt til å forelegge alle saker som overstiger 20 000 naturhestekrefter for Stortinget vil for kurante sakers vedkommende, medføre en unødvendig tidkrevende behandling både for konsesjonsmyndigheten og Stortinget.

Departementet viser til at forholdene har endret seg betydelig siden bestemmelsene om foreleggelse for Stortinget ble fastsatt. Store deler av landets vannkraftressurser er nå utbygd, og nye vannkraftutbygginger som overstiger 20 000 naturhestekrefter, er i dag sjeldne. Konsesjonsmyndigheten behandler likevel en rekke saker som gjelder fornyelse av tidligere gitte reguleringskonsesjoner og andre søknader om konsesjon etter industrikonsesjonsloven for tidligere utbygde fall, hvor kraftgrunnet overstiger 20 000 naturhestekrefter. Kraftutbyggingen er i slike tilfeller allerede foretatt. Spørsmålene vil da gjelde på hvilke vilkår de nye tillatelsene skal gis.

Den foreslåtte lovendringen skal tre i kraft straks. Departementet legger til grunn at det er tidspunktet for ervervet av vannfallsrettigheter som er avgjørende for vurderingen av konsesjonsplikten. Dette innebærer at konsesjonssøknader som er under behandling hos konsesjonsmyndigheten, vurderes etter grensen på 1 000 naturhestekrefter så langt ervervet er skjedd før lovendringen trer i kraft.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Mette Gundersen og Knut Werner Hansen, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve

Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til betydningen av å legge til rette for utbygginger av små vannkraftverk for på denne måten både å kunne styrke energibalansen samt bidra til et bedre inntektsgrunnlag i distriktene.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at tiltakene som er foreslått gjennom denne lovendring i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven vil bidra til å gjøre prosessen rundt etablering av små vannkraftverk enklere, og dette flertallet er enig i de foreslåtte endringer. Dette flertallet viser i tillegg til at et stort flertall av høringsinstansene går inn for forslagene til endring.

Dette flertallet viser til at en heving av konsesjonsgrensen etter industrikonsesjonsloven fra 1 000 til 4 000 naturhestekrefter vil kunne øke lønnsomheten i prosjekter både ved en forenklet saksbehandling, men også ved at inntektsgrunnet styrkes. Dette flertallet vil også understreke at denne endringen kun omfatter retten til å erverve vannfallsrettigheter. Forslaget innebærer ingen endring av konsesjonsplikten etter vannressursloven, slik at alle tiltak i vassdrag som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget, vil være konsesjonspliktige etter vannressursloven. Dette flertallet vil imidlertid påpeke at utbygginger som er mindre enn 4 000 naturhestekrefter i de fleste tilfeller er lite konfliktfylte og har begrensede miljølemper, blant annet fordi slike anlegg som regel etableres uten reguleringer.

Dette flertallet vil videre vise til at NVE er delegert kompetanse til å fatte vedtak for utbygginger med installert effekt opp til 5MW, og som kun behandles etter vannressurslovens regler. De foreslåtte endringer med heving av konsesjonsgrensen etter industrikonsesjonsloven vil derfor bidra til en ytterligere forenkling av saksbehandlingen for bygging av små kraftverk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at den foreslåtte endringen bidrar til å forenkle saksbehandlingen for bygging av små kraftverk. Samtidig viser det seg at rekkevidden av å forenkle regelverket ikke er tilstrekkelig klarlagt.

Når det gjelder spørsmålet om foreleggelse av saker om vannkraftutbygging for Stortinget, viser komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, til at det gjennom de senere år har vært praksis for at Olje- og energidepartementet har lagt frem større vannkraftutbyggingssaker for Stortinget, og at i begrepet "større" har vært reguleringer som øker vannkraften i vassdraget med minst

20 000 naturhestekrefter. I tillegg har alle saker der det står betydelige interesser mot hverandre, vært forelagt Stortinget.

Flertallet viser til at den foreslåtte lovendring i vassdragsreguleringsloven vil lovfeste dagens praksis, og åpne for at departementet kan godkjenne prosjekter over 20 000 naturhestekrefter uten å forelegge dette for Stortinget dersom prosjektet som sådant ikke er kontroversielt. Flertallet er enig i denne endringen, og vil påpeke at dette opprettholder en rasjonell arbeidsfordeling mellom Storting og regjering ved at kun omstridte saker forelegges Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Ingvild Vaggen Malvik og Hallgeir H. Langeland, vil påpeke det betenkelige i Regjeringens forslag om at det skal være opp til departementet å vurdere om saker over 20 000 naturhestekrefter må forelegges Stortinget før konsesjon gis. Disse medlemmer har merket seg at Olje- og energidepartementet i sitt brev 13. mai 2004 til komiteen av skriver at:

"I merknadene til de aktuelle bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven og industrikonsesjonsloven heter det blant annet (kapittel 7.2, side 19-20):

"Endringen har sin bakgrunn i ønsket om at mer kurante saker skal kunne unntas stortingsbehandling. Unntaket vil derfor ikke være aktuelt i saker hvor "betydelige interesser står mot hverandre". Kontroversielle saker skal fortsatt forelegges Stortinget. Unntaksadgangen er ment benyttet i saker som overstiger 20 000 naturhestekrefter, men som likevel ikke er omstridt. I praksis vil dette først og fremst gjelde saker om fornyelse av reguleringskonsesjoner og andre søknader om ny konsesjon for tidligere utbygde fall etter industrikonsesjonsloven."

Lovforslaget legger til grunn at departementets adgang til å unnta saker fra stortingsbehandling ikke kan benyttes i saker "der betydelige interesser står mot hverandre", slik at disse skal forelegges Stortinget før konsesjon blir gitt."

Disse medlemmer vil påpeke at fordelene med å ha en regel om at saker over 20 000 naturhestekrefter skal forelegges Stortinget, er at det blir opp til Stortinget å vurdere konfliktnivået i en sak, og ikke departementet. Dette vil utgjøre en nødvendig sikkerhetsventil i forhold til å sikre folkevalgt styring med norske vannkraftressurser. Saken om endring av industrikonsesjonslovens § 1 illustrerer at det kan være grunn til å stille spørsmålstegn ved om det bør overlates til departementet å vurdere nødvendighetsgraden av å forelegge saker for Stortinget. Spesielt viktig er dette i forhold til nye utbyggingssaker.

Olje- og energidepartementet skriver i sitt brev av 13. mai 2004 til komiteen at:

"Samlet Plan ble sist rullert på begynnelsen av 1990-tallet (St. meld. nr. 60 (1991-92)), og mange av prosjektene er det i dag ikke realistisk å gjennomføre i sin opprinnelige form. Stortinget har tidligere sluttet seg til regjeringens forslag om omlegging av Samlet Plan. Regjeringen tar i nærmeste fremtid sikte på å legge frem stortingsproposisjon om supplering av Verneplan for vassdrag. Av de 76 nye vassdragene som er vurdert vernet er det kun 15 vassdrag som ikke har prosjekter i Samlet Plan. På denne bakgrunn kan det derfor ikke nå gis noen realistisk angivelse av hvilke Samlet Plan prosjekter over 20 000 naturhestekrefter som det fortsatt kan bli aktuelt å bygge ut."

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn stemme imot den foreslåtte lovendringen.

Komiteens medlem fra Senterpartiet presiserer at rekkevidden av lovendringen må gjelde med den begrensningen departementet selv har gitt uttrykk for. Hensikten må være å unngå å måtte fremme proposisjoner om helt kurante saker for Stortinget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at den foreslåtte grensen på 4 000 naturhestekrefter tilsvarer ca. 5MW installert effekt. Et kraftverk med 5MW installert effekt uten regulering vil ha en årlig produksjon på ca. 20-25 GWh med en investering oppad begrenset til 40-50 mill. kroner. Kraftverk som etableres med regulering pålegges konsesjon med vilkår om hjemfall etter vassdragsreguleringsloven, når reguleringen øker vannkraften i ett eller flere vannfall som utnyttes under ett med minst 500 naturhestekrefter. Flertallet viser derfor til at de anlegg hvor det ikke vil pålegges konsesjon med vilkår om hjemfall, vil være begrenset til små elvekraftverksutbygginger som ikke utnytter reguleringer.

Flertallet viser til at lovforslaget ikke innebærer noen endring av konsesjonsplikten etter vannressursloven, og hensynet til natur og miljø vil fortsatt bli ivaretatt gjennom konsesjonsbehandling etter denne loven. Alle tiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget er her konsesjonspliktige.

Flertallet vil påpeke at lovforslaget ikke innebærer noen endring av hjemfallsreglene, men endrer grensen for hvilke vannfall som skal være konsesjonspliktige etter industrikonsesjonsloven. Vilkår om hjemfall for fallrettigheter kan bare pålegges der et vannfallsverv er konsesjonsbehandlet og underlagt konsesjon.

Flertallet vil påpeke at dagens konsesjonsgrense vanskeliggjør grunneierbasert utnyttelse av små vannfall. For en grunneier kan selv en liten vannkraftutbygging være så kapitalkrevende at han ikke vil ta den økonomiske risiko utbyggingen vil

medføre. Hvis fallet kan utnyttes til mer enn 1 000 naturhestekrefter, er grunneier etter gjeldende regler henvist til å selge fallrettighetene for å realisere verdien disse har i vannkraftsammenheng. Vannfall som trenger konsesjon kan ikke leies ut av private. En heving av konsesjonsgrensen vil gjøre det mulig for grunneiere å leie ut vannfall med kraftgrunnlag inntil 4 000 naturhestekrefter. Lovforslaget i Ot.prp. nr. 54 (2003-2004) vil derfor legge forholdene til rette for at grunneiere kan realisere verdien av sine vannfall ved tidsbegrenset bortleie og slik at eiendomsretten beholdes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er for å redusere saksbehandlingstiden for vannkraftutbyggingssaker, men mener dette må kunne gjøres på en slik måte at det ikke berører hjemfallsreglene.

Disse medlemmer vil komme tilbake til spørsmål som omhandler industrikonsesjonsloven og hjemfall når hjemfallsutvalgets innstilling skal behandles av Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til brev av 13. mai 2004 fra Olje- og energidepartementet hvor det heter:

"En heving av konsesjonsgrensen i industrikonsesjonsloven fra 1000 til 4000 naturhestekrefter innebærer at erverv av vannfall under 4000 naturhestekrefter ikke vil være konsesjonspliktig. Erververen vil da ikke pålegges konsesjon med vilkår om hjemfall for fallrettighetene.

Samtidig legges det opp til at erverv av vannfall mellom 1000 og 4000 naturhestekrefter som allerede er konsesjonsbehandlet og underlagt konsesjon, fortsatt skal være konsesjonspliktige. Konsesjonsbestemte vilkår om hjemfall vil derfor i utgangspunktet videreføres.

Den gruppe vannfall som ikke vil underlegges konsesjon med vilkår om hjemfall vil etter dette være vannfall under 4000 naturhestekrefter som ikke er konsesjonsbehandlet."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti finner det oppsiktsvekkende at denne endringen av hjemfallsreglene ikke omtales i proposisjonen. Forslaget minner om et forsøk på snikprivatisering av en rekke norske vannfall, som siden konsesjonslovene av 1917 har vært omfattet av hjemfallsinstituttet.

Disse medlemmer finner det også oppsiktsvekkende at Regjeringen fremmer et slikt forslag, mens et offentlig oppnevnt utvalg er i gang med å utrede hjemfallsreglene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det videre i brev av 13. mai 2004 fra departementet til komiteen heter at:

"Det å fastslå et vannfalls naturhestekrefter er en relativt omfattende beregning som foretas i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Det foreligger derfor ingen oversikt over hvor stor del av det resterende vannkraftpotensialet som utgjør vannfall under 4000 naturhestekrefter."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener dette viser at Regjeringen ikke synes å ha den nødvendige oversikten over konsekvensene av denne lovendringen, all den tid departementet ikke kan dokumentere hvilket omfang denne privatiseringen av norske vannfall vil kunne få.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er en vesentlig mangel ved proposisjonen at denne endringen av hjemfallsreglene ikke er omtalt. Det framkommer heller ikke hvor store totale vannkraftressurser som blir unntatt fra hjemfall med denne lovendringen. Dette medlem mener at spørsmålene omkring hjemfall må klarlegges bedre.

Videre viser komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet til uttalelsen fra Landsamanslutninga av vasskraftkommunar (LVK) som er gjengitt i proposisjonen, hvor det heter at:

"En installert effekt på 5 MW tilsvarer en utbygging på maksimalt ca 40 GWh. En utbygging på 40 GWh vil ha en kostnad i størrelsesorden 60-100 mill kroner. Bare dette illustrerer at småkraftverk i den øvre grensen forutsetter så store investeringer at det sjelden vil være tale om grunneierbaserte virksomheter. Dette er et investeringsnivå som de færreste kommuner opplever mange eksempler på, uansett næring. Også småkraftverk kan derfor i mange kommuner representere betydelige saker og betydelige verdier."

Disse medlemmer mener dette illustrerer behovet for en mer grundig gjennomgang og analyse av hva det vil innebære å fjerne hjemfall for denne typen utbygginger, og mener at dette er spørsmål som naturlig hører inn under Hjemfallsutvalgets mandat.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser videre til at LVK i sin høringsuttalelse påpeker at:

"Utviklingen innenfor småkraftutbyggingen synes å gå mer i retning av å bli en del av den store kraftindustriens økonomiske virksomhet enn den lokale næringsutviklingen som var ment å være grunneierbasert og en del av et distrikts utmarksstrategier. Det vises i den forbindelse til departementets henvisning til energi- og miljøkomiteens uttalelser under behandlingen av vannressursloven og stortingsmeldingen om vasskraft og energibalansen.

Dette ses allerede bekreftet i praksis: Aksjeselskapet Småkraft AS - som er landets største utbygger

av småkraftverk - eies eksempelvis av Statkraft med tilhørende selskaper."

Disse medlemmer vil vise til at Småkraft AS ifølge St.prp. nr. 53 (2003-2004) i løpet av 10 år ønsker å bygge kraftverk som til sammen gir 2,5 TWh i årlig kraftproduksjon, det vil si energi nok til å dekke behovet til ca. 125 000 husstander.

Disse medlemmer vil påpeke at dette illustrer at endringen av hjemfallsreglene for denne typen kraftverk også bør sees i sammenheng med forslaget Regjeringen har fremmet om omorganiseringen av Statkraft, jf. St.prp. nr. 53 (2003-2004) og Ot.prp. nr. 63 (2003-2004). Regjeringens foreslåtte omorganisering av Statkraft er etter disse medlemmers mening første skritt i retning av en privatisering av Statkraft, og innebærer dermed en ekstra usikkerhet med hensyn til eierskapet til norske vannkraftressurser, også når det gjelder små kraftverk.

Videre vil disse medlemmer vise til fylkesmannen i Vest-Agders begrunnelse for å gå imot Regjeringens forslag. Fylkesmannen i Vest-Agder påpeker at den foreslåtte endringen etter fylkesmannens oppfatning vil føre til en mindre opplyst og mindre grundig saksbehandling. Fylkesmannen mener dagens vassdragslovgivning allerede mangler skranker som hindrer at små vannkraftverk bygges ut i konflikt med miljøverdier og urørt natur. Fylkesmannen uttaler blant annet:

"Departementet uttrykker videre at man anser utbygging som utnytter mindre enn 4000 naturhestekrefter som mindre konfliktfylt. Dette er en generalisering som fylkesmannen ikke kan støtte fullt ut. Et 4000 naturhestekrefters utbyggbart fall utgjør et fossfall med 15 m³/sek. vannføring og 20 meters fallhøyde. I Vest-Agder er det Kvåsfossen i Lyngdalsvassdraget som er igjen av uregulerte vannfall av den størrelse. Sammenliknbare eller større fall er bygget ut. Etter fylkesmannens vurdering vil det være uheldig om en utbygging i den størrelsesorden - i et fylke med begrenset gjenværende vassdragsnatur - ikke skulle underlegges strenge vurderinger."

På denne bakgrunn mener komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet at Regjeringen skal oversende forslaget om å endre industrikonsesjonsloven § 1 - om å heve grensen for konsesjonsplikt fra 1 000 til 4 000 naturhestekrefter - til det offentlig nedsatte utvalget som utreder hjemfallsordningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Ot.prp. nr. 54 (2003-2004) om lov om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv. og lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer, sendes tilbake til Regjeringen."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Ot.prp. nr. 54 (2003-2004) om lov om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv. og lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer, sendes tilbake til Regjeringen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. og lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer

I

I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Uten tillatelse av Kongen (konsesjon) kan ingen andre enn staten med full rettsvirkning erverve eiendomsrett eller bruksrett til vannfall (fall eller stryk) som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 4.000 naturhestekrefter, enten alene, eller i forbindelse med andre vannfall som erververen eier eller bruker når fallene hensiktsmessig kan utbygges under ett. Konsesjonsplikten gjelder også avtaler om erverv av langsiktig disposisjonsrett til vannkraftressurser.

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Hvis ervervet gjelder vannfall som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 20.000 naturhestekrefter, eller hvis betydelige interesser står mot hverandre, *skal saken forelegges for Stortinget før konsesjon blir gitt, med mindre departementet finner det unødvendig.*

§ 4 andre ledd skal lyde:

Hvis ervervet gjelder vannfall som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 20.000 naturhestekrefter, eller hvis betydelige interesser står mot hverandre, *skal saken forelegges for Stortinget før konsesjon blir gitt, med mindre departementet finner det unødvendig.*

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Hvis bruksretten gjelder vannfall som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 20.000 naturhesterkrefter, eller hvis betydelige interesser står mot hverandre, *skal saken forelegges for Stortinget før konsesjon blir gitt, med mindre departementet finner det unødvendig.*

II

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer gjøres følgende endring:

§ 2 andre ledd skal lyde:

Vil en vassdragsregulering øke vannkraften i vassdraget med minst 20.000 naturhesterkrefter, eller

står betydelige interesser mot hverandre, *skal saken forelegges for Stortinget før konsesjon blir gitt, med mindre departementet finner det unødvendig.*

III

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 19. mai 2004

Bror Yngve Rahm

leder

Siri A. Meling

ordfører

Vedlegg**Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 13. mai 2004****Vedrørende Ot.prp. nr. 54 (2003-2004) Lov om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv. og lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer**

Jeg viser til brev fra Energi- og miljøkomiteen av henholdsvis 10. og 11. mai d.å. vedrørende spørsmål i forbindelse med ovennevnte lovforslag.

Svar til brev av 10. mai:

- 1) En heving av konsesjonsgrensen i industrikonsesjonsloven fra 1 000 til 4 000 naturhestekrefter innebærer at erverv av vannfall under 4 000 naturhestekrefter ikke vil være konsesjonspliktig. Erververen vil da ikke pålegges konsesjon med vilkår om hjemfall for fallrettighetene.

Samtidig legges det opp til at erverv av vannfall mellom 1 000 og 4 000 naturhestekrefter som allerede er konsesjonsbehandlet og underlagt konsesjon, fortsatt skal være konsesjonspliktige. Konsesjonsbestemte vilkår om hjemfall vil derfor i utgangspunktet videreføres.

Den gruppe vannfall som ikke vil underlegges konsesjon med vilkår om hjemfall vil etter dette være vannfall under 4 000 naturhestekrefter som ikke er konsesjonsbehandlet.

- 2) Forslaget om at det ikke skal være en plikt å forelegge alle saker over 20 000 naturhestekrefter for Stortinget griper ikke inn i reglene om hjemfall. Vilkår om hjemfall vil bli fastsatt etter gjeldende lovverk uavhengig av om saken forelegges Stortinget eller ikke.
- 3) Samlet Plan ble sist rullert på begynnelsen av 1990-tallet (St. meld. nr. 60 (1991-92)), og mange av prosjektene er det i dag ikke realistisk å gjennomføre i sin opprinnelige form. Stortinget har tidligere sluttet seg til regjeringens forslag om omlegging av Samlet Plan. Regjeringen tar i nærmeste fremtid sikte på å legge frem stortingsproposisjon om supplering av Verneplan for vassdrag. Av de 76 nye vassdragene som er vurdert vernet er det kun 15 vassdrag som ikke har prosjekter i Samlet Plan. På denne bakgrunn kan det derfor ikke nå gis noen realistisk angivelse av hvilke Samlet Plan prosjekter over 20 000 naturhestekrefter som det fortsatt kan bli aktuelt å bygge ut.
- 4) I merknadene til de aktuelle bestemmelsene i vassdragsreguleringens loven og industrikonsesjonsloven heter det blant annet (kapittel 7.2, side 19-20):

"Endringen har sin bakgrunn i ønsket om at mer kurante saker skal kunne unntas stortingsbehandling. Unntaket vil derfor ikke være aktuelt i saker hvor "betydelige interesser står mot hverandre". Kontroversielle saker skal fortsatt forelegges Stortinget.

Unntaksadgangen er ment benyttet i saker som overstiger 20 000 naturhestekrefter, men som likevel ikke er omstridt. I praksis vil dette først og fremst gjelde saker om fornyelse av reguleringskonsesjoner og andre søknader om ny konsesjon for tidligere utbygde fall etter industrikonsesjonsloven."

Lovforslaget legger til grunn at departementets adgang til å unnta saker fra Stortingsbehandling ikke kan benyttes i saker "der betydelige interesser står mot hverandre", slik at disse skal forelegges Stortinget før konsesjon blir gitt.

- 5) Det er gitt konsesjon for 75 kraftverk under 4 000 naturhestekrefter med en samlet produksjon på ca. 1,7 TWh. Det må presiseres at offentlige eiere ikke trengte konsesjon etter industrikonsesjonsloven før 1969, slik at offentlig eide kraftverk fra før 1969, eller hvor offentlige eiere ervervet vannfallsrettighetene før 1969, ikke er med i oversikten.
- 6) Det å fastslå et vannfalls naturhestekrefter en relativt omfattende beregning som foretas i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Det foreligger derfor ingen oversikt over hvor stor del av det resterende vannkraftpotensialet som utgjør vannfall under 4 000 naturhestekrefter.

Svar til brev av 11. mai:

Bakgrunnen for regjeringens forslag om å heve konsesjonsgrensen er å legge til rette for nye utbygginger av små vannkraftverk. I lovforslaget er det derfor lagt opp til at loven kun skal få virkning fremover i tid. Dette sikrer også etter Olje- og energidepartementets oppfatning et klart skjæringspunkt for hvilke erverv som skal omfattes av lovendringen.

Rettslig sett er det mulig å la loven også få anvendelse på vannfallsrettigheter mellom 1 000 og 4 000 naturhestekrefter hvor ervervet er under behandling hos konsesjonsmyndigheten når loven trer i kraft. Dette kompliseres likevel ved at også erverv av fall som det av forskjellige årsaker ikke er søkt om konsesjon for, må anses konsesjonsfrie. Lovteksten i proposisjonen må i så fall endres gjennom utforming av en overgangsbestemmelse. Konsesjonsmyndighetene må da stanse behandlingen av disse søknadene under henvisning til at ervervene er konsesjonsfrie. For alle disse typer erverv vil det ikke pålegges konsesjon med tilhørende vilkår.